

امتحانات پایان سال - خرداد ۱۳۹۳

پاسخنامه مدارس شهرستان

نام کتاب: مغنی الادیب (از حرف السین تا حرف هـ)

لطفاً به همه سؤالات تستی و ۸ سؤال تشریحی پاسخ دهید، در صورت پاسخ به همه به سؤال آخر نمره داده نمی‌شود (تستی ۱ و تشریحی ۲ نمره)

تستی

۱. «قط» در «قَطُّ زیدِ درهم» می‌باشد. ب ۱۴۸
۲. «قط» در «قَطُّ زیدِ درهم» می‌باشد. ب ۱۴۸
۱. اسم فعل به معنی «یکفی» ب. اسم بمعنی «حسب» ج. ظرف زمان د. به معنی «إلی»
۲. در «لا أفعلهُ عوضَ العائضین» کدام گزینه در مورد «عوض» درست است؟ ب ۱۳۲
۱. ظرف مبنی لاستغراق المستقبل ب. ظرف معرب لاستغراق المستقبل
۲. ظرف زمان مبنی لاستغراق ما مضی ج. ظرف زمان معرب لاستغراق ما مضی
۳. تمییز «کأین» غالباً به چه صورت استعمال می‌شود؟ ا ۱۵۵
۱. مجرور به من ب. منصوب ج. مجرور به اضافه د. مجرور به من یا منصوب
۴. به عقیده ابن هشام در آیه شریفه «كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ»، «كيف» می‌باشد. ب ۱۷۱
۱. حال ب. مفعول مطلق ج. ظرف د. مفعول به

تشریحی

۱. استغراق در دو جمله «أكلتُ كلَّ رغیفِ زیدٍ» و «أكلتُ كلَّ رغیفِ لَزيدٍ» چه تفاوتی با هم دارد؟ چرا؟
در جمله اول، مقصود، استغراق اجزاء فرد واحد است (خوردم تمامی اجزاء یک نان زید را) چون كل، اضافه به معرفه شده، در جمله دوم مقصود استغراق افراد است نه اجزاء (خوردم تمام نانهای را که برای زید بود) زیرا كل اضافه به نکره شده است

۲. شاهد بر صدارت داشتن «لام ابتداء» در مثال‌های زیر چیست؟

۱. علمت لزيد منطلق: تعليق العامل. ب. لزيد قائم: منع تقديم الخبر عليها.

* يجوز مراعاة لفظ «كلا» و «كلتا» في الأفراد و مراعاة معناهما ... فإذا قيل: «زيد و عمرو كلاهما»، فإن قدر «كلاهما» توكيداً، قيل: «قائمان» لا «قائم».

۳. با توجه به عبارت فوق، مثال «إن زیداً و عمراً کلیهما قائم» صحیح است یا غلط؟ چرا؟

غلط است؛ زیرا کلیهما توكید برای ماقبل است و اگر توكید باشد باید گفته شود قائمان نه قائم.

۴. معنای «لام» در آیات شریفه زیر چیست؟

ا. جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا: شبه تملیک

ب. كُلُّ يَبْرِيٍّ لِأَجَلٍ مُّسَمًّى: إلی

ج. فَالْتَقَطَهُ آلُ فِرْعَوْنَ لِيُكُونَ لَهُمْ عَدُوًّا وَحَزَنًا: صبرورة (عاقبت، مال)

د. لَمْ يَكُنِ اللَّهُ لِيُغْفِرْ لَهُمْ: توكید نفی

* «سی» عند الفارسی نصب علی الحال فإذا قیل قاموا لا سیما زیداً فالنائب قام ولو كان كما ذکر لامتنع دخول الواو ولوجب تکرار لا كما تقول رأیت زیداً لا مثل عمرو ولا مثل خالد.

۵. نظریه ابو علی فارسی در مورد نقش اعرابی «سی» را بیان نموده، یکی از دو اشکال ابن هشام بر آن را بنویسید.

ابو علی فارسی می‌گوید: در مثال «قاموا لا سیما زیداً» سی منصوب است بنا بر حالیت.

اشکال: ۱. اگر چنین باشد واو بر سر حال داخل نمی‌شود در حالی که لاسیما کثیراً به همراه واو استعمال می‌شود. ۲. اگر «لاسیما» منصوب بنا بر حالیه باشد باید لا بر سر معطوف به آن نیز داخل شود کما این که اگر حالی منفی باشد «لا» بر سر معطوف به آن داخل می‌شود، مثل «رأیت زیداً لا مثل عمرو لا مثل» که مثل حال است و بر سر معطوف به آن لا داخل شده است.

۶. فرق دو مثال «ما جاءنی زیدٌ وعمرو» و «ما جاءنی زیدٌ ولا عمرو» از نظر معنی چیست؟

إذا قیل «ما جاءنی زیدٌ وعمرو» احتمال آن المراد نفی مجيء کلّ منهما علی کلّ حالٍ وأن یراد نفی اجتماعهما فی وقت المجيء فیذا جیء به «لا» صار الکلام نصّاً فی المعنی الأوّل.

* لکنّ و المشهور أنه بمعنی الاستدراک و لذلك لا بدّ أن یتقدّمها کلام مناقض لما بعدها أو ضدّ له.

۷. استدراک را توضیح دهید و برای هر یک از موارد فوق مثال بزنید.

استدراک یعنی نسبت دهیم به ما بعد لکن حکمی را مخالف حکم ما قبلش. مثال کلام مناقض: ما هذا ساکناً لکنّه متحرک - مثال ضدّ: ما هذا أبيض لکنّه أسود.

۸. با توجه به عبارت «إذا قیل: زیدٌ عسی أن یقوم، احتمال نقصان «عسی» علی تقدیر تحمّلها الضمیر وتمامها علی تقدیر خلوها منه»، جمله «زیدٌ عسی أن یقوم» را ترکیب کنید.

۱. زید: مبتدا - عسی: فعل ناقصه - هو مستتر: اسم عسی - أن یقوم: خبر عسی، و جمله «عسی أن یقوم» محلاً مرفوع خبر زید.

۲. زید: مبتدا - عسی: فعل تام - أن یقوم: مؤول بالمصدر، فاعل عسی، جمله «عسی أن یقوم» محلاً مرفوع خبر زید.

۹. دو حالت کاربرد کلمه «غیر» که لفظاً اضافه می‌شود را بنویسید و توضیح دهید در آیه شریفه «... نَعْمَلُ صَالِحًا غَيْرَ الَّذِي كُنَّا نَعْمَلُ ...» غیر در کدام حالت به کار رفته است؟

أ. ان تكون صفة للنكرة ب. ان تكون استثناء - در آیه صفت نکره است.